

Čini se kako živimo u vremenu kada lažne, izmišljene vijesti (engl. *fake news*) prestaju biti tek incident u komunikaciji i izvještavanju, posebno kada je riječ o kriznim situacijama. Za vrijeme predsjedničke kampanje u SAD-u Facebook je bio preplavljen izmišljenim vijestima o Donaldu Trumpu čija je svrha bila pomoći ili naštetiti Trumpovoj kampanji. Trumpova savjetnica Kellyanne Conway takve je vijesti nazvala „alternativnim činjenicama“ te je i sama kreirala onu o masakru u Bowling Greenu (The Washington Post, 2017), opravdavajući Trumpovu odluku o zabrani ulaska u zemlju građanima iz nekoliko muslimanskih zemalja. Donald Trump izmislio je „napad koji se sinoć dogodio u Švedskoj“ i pripisao ga imigranti (The Guardian, 2017), pokušavajući uvjeriti svoju publiku kako je neoprezna bila odluka Europe o prihvaćanju izbjeglica i migranata iz Sirije i drugih bliskoistočnih zemalja.

Još 2011. godine vijesti američke televizijske mreže Fox, Fox News, izvještavale su o postizbornim „nasilnim prosvjedima koji su izbili u brojnim gradovima u Rusiji protiv Vladimira Putina“ koristeći snimke prosvjeda u Ateni (The Telegraph, 2011). Zaista je neobično bilo vidjeti palme u „ruskim gradovima“ i ulične natpise na grčkom alfabetu. Ne bih se začudila da su se, primjerice na YouTubeu, već pojavila i videouputstva (engl. *tutorial*) o tome kako kreirati lažne vijesti, a da djeluju čim uvjerljivije.

Nažalost, paralelno s ovim procesima ne povećava se razina medijske pismenosti građana te oni ne postaju kritičniji i nepovjerljiviji prema „vijestima“ objavljenima na društvenim mrežama ili u drugim poznatim ili manje poznatim medijima. Postoje novinarske inicijative o promoviranju novinarskih timova ili redakcija koje se bave isključivo provjerom informacija. Nije li to oduvijek trebao biti novinarski posao?

U svjetlu svega navedenog, znanstvena istraživanja koja uključuju analize medijskih tekstova te koja ukazuju na potrebu kritičkog vrednovanja onoga što se naziva novinarstvom u 21. stoljeću potrebna su možda više nego ikada do sada.

Radovi objavljeni u ovom broju *Medijskih studija* upravo su takvi – kritički progovaraju o praksama korisnika društvenih medija te o mogućnostima medijskog konstruiranja stvarnosti koje je posljedica ne samo novinarskog izbora već i komunikacijskih praksi na društvenim mrežama. Takvi procesi za posljedicu imaju vidljive promjene u društvu koje su usmjerene promoviranju ili degradiranju konkretnih društvenih vrijednosti, ali oni kreiraju i neke potpuno nove identitete. Tako i lažne vijesti, one koje nitko javno ne razotkrije, postupno postaju dijelom medijski konstruirane stvarnosti – naša nova realnost.

Viktorija Car
glavna urednica

Izvori

>The Guardian (2017) Alexandra Topping: „Sweden, who would believe this?: Trump cites non-existent terror attack“, 19. veljače 2017. <https://www.theguardian.com/us-news/2017/feb/19/sweden-trump-cites-non-existent-terror-attack> (25.05.2017.).

>The Telegraph (2011) Andrew Osborn: „Fow news uses Athens riots footage for Russian protests“, 9. prosinca 2011. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/8947476/Fox-news-uses-Athens-riots-footage-for-Russian-protests.html> (25.05.2017.).

>The Washington Post (2017) Samantha Schmidt i Lindsey Bever: „Kellyanne Conway cites ‘Bowling Green massacre’ that never happened to defend travel ban“, 3. veljače 2017. https://www.washingtonpost.com/news/morning-mix/wp/2017/02/03/kellyanne-conway-cites-bowling-green-massacre-that-never-happened-to-defend-travel-ban/?utm_term=.5e930cfc9ff8 (25.05.2017.).